

Krátké připomenutí ... (První český překlad dopisu, který v prosinci roku 1673 napsal B. Spinoza svému známému Johannu Georgu Graeviovi.)

A SHORT REMINDER ...

*(THE FIRST CZECH TRANSLATION OF LETTER, WHICH B. SPINOZA WROTE TO HIS OWN J. G.
GRAEVIUS IN DECEMBER OF 1673.)*

Martin Hemelík¹

Abstrakt: V rámci této stati je publikován první český překlad krátkého dopisu, který v prosinci roku 1673 napsal B. Spinoza svému známému J. G. Graeviovi. Obsahem dopisu je Spinozovo připomenutí a prosba o zaslání dopisu o úmrtí R. Descarta.

Klíčová slova: Spinoza, J. G. Graevius, dopis, připomenutí.

Abstract: In the frame of this paper is published the first czech translation of letter, which B. Spinoza wrote to his own J. G. Graevius in december of 1673. The content of letter is Spinoza's reminder and request for sending the letter about René Descartes' death.

Keywords: Spinoza, J. G. Graevius, letter, a reminder.

¹ III. lékařská fakulta Univerzity Karlovy v Praze, Ruská 87, 100 00 Praha 10, martin.hemelik@lf3.cuni.cz

Pár slov na úvod

Tento kratičký list, resp. jeho český překlad nebyl zařazen do Hrůšova výboru² ze spinozovské korespondence. Ostatně jeho význam vsutku není nijak zásadní. Nicméně z hlediska ucení souboru české verze spinozovské korespondence je vhodné přeložit také toto krátké sdělení.

Nejprve jen stručně o adresátu tohoto listu. B. Spinoza se s ním osobně setkal pravděpodobně za svého pobytu v Utrechtu. **Johann Graevius** (1632-1703), klasický filolog a rodák ze saského Naumburgu, byl profesorem rétoriky na univerzitě v Utrechtu.

Jeho celoživotní orientací byl karteziánismus, patřil k utrechtské skupině horlivých karteziánů a pokoušel se o určitou syntézu katolické teologie s karteziánskou vědou a filosofií. Po setkání s filosofem k němu zřejmě choval určité přátelské city (svědčí o tom také dikce dochovaného dopisu), avšak později pro něj Spinozův *Traktát teologicko-politický* představoval „nejzhoubnější knihu“ (*liber pestilentissimus*). Alespoň tak ho označil ve svém dopise G. W. Leibnizovi z 12. dubna 1671.³

Uvedený velice krátký dopis se z jejich pravděpodobně většího korespondenčního styku dochoval jako jediný.

O dopisu č. XLIX

Toto krátké sdělení nebylo zařazeno do vydání *Opera Posthuma* a *Nagelate Schriften*. Originál dopisu se dochoval a je ve vlastnictví Královské knihovny v Kodani. Původně patřil do sbírky rukopisů dánského tajného rady a sběratele Otto Thotta (1703-1785)⁴. Autograf dopisu byl jako faksimile uveřejněn W. Meijerem.⁵ Kopie dopisu byla nalezena v Graeviově pozůstalosti a nyní je uložena v knihovně univerzity v Leidenu.⁶

Překlad dopisu pro účely tohoto příspěvku byl pořízen z latinské verze publikované C. Gebhardtem⁷ s přihlédnutím k německému a ruskému překladu.⁸

² B. Spinoza: *Listy*, přel. J. Hrůša, v: *Benedikta de Spinozy Spisy filosofické II*, *Filosofická bibliotéka*, řada II, čís. 8, ČAVU Praha 1932

³ Viz Hemelík, M.: *Baruch Benedictus Spinoza (1632-1677). Doba, život a myšlenky novověkého filosofa*, *Filosofia*, Praha 2006, str. 273 a násl.

⁴ Viz Spinoza *Opera*. Im Auftrag der Heidelberger Akademie der Wissenschaften herausgegeben C. Gebhardt. Bd. IV, Carl Winters Universitätsbuchhandlung, Heidelberg 1923-1925, str. 417.

⁵ Meijer, W.: *Nachbildung der im Jahre 1902 noch erhaltenen eigenhändigen Briefe des Benedictus Despinoza*, 1902.

⁶ Viz *Бенедикт Спиноза Избранные произведения*, II, Moskva 1957, str. 703.

⁷ Spinoza *Opera*, cit. vyd., str. 238.

⁸ B. Spinozas *Briefwechsel*, ed. J. Stern, Reclam, Leipzig 1904, str. 65-67. *Бенедикт Спиноза Избранные произведения*, I-II, Moskva 1957, str. 440-441.

Seznam použitých zdrojů

Spinoza, B.: René Descarta Principy filosofie, přel. M. Hemelík, Filosofia, Praha 2004

Spinoza Opera. Im Auftrag der Heidelberger Akademie der Wissenschaften herausgegeben C. Gebhardt., Bd. I-IV, Carl Winters Universitätsbuchhandlung, Heidelberg 1923-1925.

Der Briefwechsel des Spinoza im Urtexte, herausgegeben H. Ginsberg, E. Koschny, Leipzig 1876.

Spinozas Briefwechsel, ed. J. Stern, Reclam, Leipzig 1904.

Бенедикт Спиноза Избранные произведения, I-II, Moskva 1957.

Hemelík, M.: Baruch Benedictus Spinoza (1632-1677). Doba, život a myšlenky novověkého filosofa., Filosofia, Praha 2006.

Epistola XLIX.

*Clarissimo Viro
Johanni Georgio Graevio
B. d. S.*

Vir clarissime

*Quaeso, ut Epistolam illam de obitu Cartesii,
quam te dudum descripsisse, credo, quam
primus poteris, mittas; nam d.us de V.ⁱⁱ
eandem aliquoties a me repetiit. Si mea esset,
nihil festinarem. Vale vir amplissime, et tui
amici memor vive, qui sum*

*Omni affectu atque
Studio Tuus
Benedictus despinoza.*

*Hagae com.
14. decemb. 1673*

*Myn Heer
Myn Heer Johanesⁱⁱⁱ Georg. Graevius
Der Eloq. Ord. Professor
Tot*

Port. Uytreght

List XLIX.

Nejjasnějšímu muži
Johannu Georgu Graeviovi
B. d. S.

Nejjasnější muži,

Prosím tě, abys mi co nejdříve, jak jen to bude
možné, poslal dopis o Descartově úmrtí, který
jsi, jak se domnívám, už dávno napsal, neboť
pan de V. mne několikrát žádal, abych mu
tento dopis vrátil. Kdybych ho měl, nijak bych
nespěchal.

Buď zdrav, slavný muži a nezapomeň na svého
přítele, kterým jsem

Se vší náklonností a láskou
Tvůj
Benedictus despinoza

Haag
14. prosince 1673

Pan
Johanes Georg. Graevius
Řádný profesor rétoriky

Utrecht

**Poznámky dle Gebhardtova vydání a
ruského překladu, případně i poznámky
překladařelovy:**

ⁱ Jedná se zřejmě o dopis zakládající se na dopisu holandského lékaře žijícího ve Švédsku Johanna van Vullena, ve kterém popisuje okolnosti Descartovy smrti. Francouzský filosof a učenec totiž ve své nemoci zřejmě odmítl využít van Vullenových lékařských služeb a pustil si žilou v době, kdy toho nebylo třeba.

ⁱⁱ Kdo se skrývá za označením „pan de V.“, není zřejmé. Mohl by to být profesor de Vallan z univerzity v Utrechtu nebo profesor fyziky a matematiky na univerzitě v Leidenu de Volder.

ⁱⁱⁱ Spinoza píše jméno bez zdvojeného n.